

стане съ въздуха, който издишваме, въ студенъ зименъ день*.

Явна е недостатъчността на тѣзи твърдения, макаръ и да произхождатъ отъ гениялни умове, защото въ свѣта има много *душевно*, а не могатъ да се предвидятъ бждащитѣ прояви и бждащитѣ движения на човѣшката душа, при все че такава огромна областъ отъ нея е заета отъ неизмѣннитѣ почти инстинкти. Човѣшката душа е нѣщо твърде различно отъ физическия миръ, дето единствено могатъ да се прилагатъ точнитѣ мѣрки. Тукъ е свѣтъ не само на *предопредѣленото* отъ традиции, навици, инстинкти, наследствености, а и още такъвъ на *свободата*, която съществува и може да става все по-голяма. Въ нея е неизчерпаемия, вѣчно възобновяващъ се изворъ на вдъхновения, стремления, на все по-нови хуманитарни, морални, религиозни концепции, на все по-широки и възвишени идеали.

И финалистическата концепция сжщо е незадоволителна: тя предполага предначертанъ планъ, който постепенно се изпълня, или нѣкаква предпоставена идея, идеалъ, които постепенно се осъществяватъ. И тукъ се предполага, че *всичко е дадено* веднажъ за винаги, че остава неизмѣнно едно и сжщо. Така финализмътъ се явява като преобърнатъ механизъмъ.

Въ основата си тѣ си приличатъ. А найзадоволителна философия би била онази, която надхвърля границитѣ както на механизма, тъй и на финализма. Защото животътъ не може да се изчерпи и да се спре въ никаква постигната целъ, както и не може да следва единъ точно опредѣленъ планъ. Планъ и целъ биха стѣснили и намалили грандиозността и